

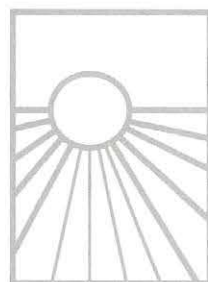
Forår i baggården, ca 1970, 100 x 113 cm

FOLMER BENDTSEN

100 år

FOLMER BENDTSEN

100 år

GJETHUSET OG ÅGALLERIET

i Frederiksværk

31. marts - 29. april 2007

RUNDETAARN.DK

6. oktober - 11. november 2007

"FOLMER BENDTSEN 100 ÅR"

Udstillingssteder:

Gjethuset, Gjethusgade 5, 3300 Frederiksværk

Ågalleriet, Hans Futtrups Sti 3, Krudtværksområdet, 3300 Frederiksværk

Arrangører:

Gjethusets venner, Sommerfuglevej 37, 3300 Frederiksværk

Frederiksværk og Omegns Kunstforening,

Bødkergårdsvej 22, 3300 Frederiksværk

Åbningstider:

31. marts - 29. april 2007

Søndag-fredag kl. 12-16, lørdag kl. 10-16

Rundetårn, Købmagergade 52 A, 1150 København K

Åbningstider:

6. oktober - 11. november 2007

Hverdage: kl. 10-17, søn og helligdage kl. 12-17

Tillige tirsdag og onsdag kl. 19-22

Tak til sponsorerne:

Frederiksværk-Hundested Kulturelle Samråd

Frederiksværk-Hundested Kommune

Nordeafonden

Dansk Metal - Nordsjælland

North-Information 303 / North Art Magazine 92

FOLMER BENDTSEN 100 ÅR

Copyright: NORTH,

Tekst: Bent Petersen

Fotos: Allan Hansen, Galleri "Spot" Frederiksværk, m. flere

Layout: Claus Christensen

Printed by Strandbygaard Grafisk a/s, Skjern.

ISSN 0105 2624

North-Information is published by the periodical NORTH,

Nørregade 7 C, kld, 1165 København K, Denmark.

Main editor: Bent Petersen.

Annual subscription for NORTH comprising 10 issues of North-Information and

8 issues of North-Debat costs Dkr 450,-. Outside Scandinavia Dkr 740,-

Payable through giro-account 9570 8 29 89 98 Copenhagen and

Den Danske Bank 4575-130593.

Folmer Bendtsen ved sin gadevogn fotograferet i 1928.

Han begyndte med at sælge blomster fra et gadehjørne, og blev først senere gadehandler med egen vogn.
Hans rute begyndte ved Nørrebros Rundel, og rekte ud til Slangerup-banen og højbanen samt Alexandravej, hvor han boede.

Mødet med Folmer Bendtsens malerier fra Nørrebro gjorde i 1960'erne, da jeg selv boede i det kvarter, han skildrede i så mange af sine billeder, et stort og øjeåbnende indtryk på mig – på samme måde som senere Sven Engelunds malerier lærte mig at se skønheden i Vendsyssels flade jorder og Hammerhøjs billeder fik mig til at se skønheden i en grå regnvejrshimmel. Helt uden at forskønne eller romantisere kvarteret med dets gamle og nedslidte industribyggeri og dets liv af arbejdere, arbejdsløse og socialt udstødte, viste han glimt af skønheden og poesien for den, der havde øje for den - i sollysets spil i de grå mure, de smukke farvenuancer i det slidte, børnenes leg, pigernes spraglede kjoler – solidariteten og djærvheden i flokken af arbejdsløse, der ventede uden for fabriksporten, portrætter af barkede, karakterfulde arbejdere eller en frejdig knøs.

Jeg er derfor glad for muligheden for at udgive denne publikation om kunstneren i anledning af hans 100 års fødselsdag den 8. februar 2007 og opfordringen fra Kristine Bendtsen, kunstnerens datter, til på basis af kunstnerens scrapbøger at sammensætte, redigere og skrive publikationens tekst.

Jeg har i de fyldige citater fra hovedsageligt dagspressen lagt vægt på samtidens modtagelse og vurdering af Folmer Bendtsens værk og på kunstnerens egne udtalelser.

Jeg takker Kristine Bendtsen for tilliden, for indsigten i det efterladte materiale og for et godt samarbejde.

Bent Petersen. Februar 2007

Gartneri i Søborg, 1935, 60 x 87 cm

"Folmer Bendtsen er 28 Aar, i tre Aar har han sejlet og været i Indien og Afrika, i andre Aar af sit unge Liv har han hver Fredag og Lørdag passet en Bananvogn på Københavns Gader og malet eller ventet foran Fabrikker-nes porte i de Arbejdsløses Skare Resten af Tiden. Er De blevet Pessimist? Han smiler frejdigt: *Nej, det kan jeg ikke blive, jeg maler med lyse Farver, ogsaa naar jeg ikke har Pensel ved Haanden.* Hvad er Deres Yndlingsfarve? *Den blaa - det er maaske en Reminiscens fra Sømandstiden, andre er der ikke, for i de tre Aar havde jeg andre Problemer end Maleriet at passe - Søsysten for Eksempel.* Hvad maler De? *Billeder fra den Gade, jeg hver Dag gaar i, den hedder Alexandravej og ligger ude i det gamle Lygtekvarter, jeg kender Gaden i alle Aarstider, den er blevet til noget inde i mig, som skal frem, og som er kommet frem. Jeg har et Billede, som hedder "Tidlig Morgen", man ser Skraldevognten i Gaden, en Rengøringskone og de store graa Kasser, den opgaaende Sol er endnu ikke trængt ned i Dybet - andet ses ikke i den tidlige Morgen.* Det lyder trist. *Det er gjort saa lyst som muligt. Selv mit Billede af "Arbejdsløse", hvor man ser den store graa Masse vente foran Døren, hvor Formanden kommer ud for kun at bruge to Arbejdere, er malet lyst, trods det er Vinter og koldt.* Billedet er malet i to Partier, bag ved Muren ser man Kranerne og Røgen fra Skorstenene som Tegn på Aktiviteten - den som Massen staar udenfor. *De kan tro, jeg kender Turen. Saa har jeg ogsaa et Billede, som hedder "Foraar på et Gartneri" - jeg synes, man mærker Foraaret bedst på Gartnerier, Jorden bæver af Fyl-*

de og Frugtbarhed, det damper, det er stærkt. Hvem har lært Dem at male? Det har jeg selv gaaet og fumlet med - men jeg laver ingen Tegnefejl - nej, det jeg mangler er Flade- og Formbehandlingen, og hvis det skulde lykkes mig at sælge nogle Billeder på min første Udstilling, som aabner i Dag hos Henning Larsen, saa skal jeg bruge Pengene til at komme paa Akademiet og læ-re. Jeg vil saa inderlig gerne lære, vide noget, kunne noget, saa jeg kan tage fat paa store Opgaver, men jeg kender jo ingen Malere og tilhører ikke nogen Kreds. - Den Maler, jeg beundrer højest, er Lundstrøm, han er vidunderlig, pragtfuld, og saa lidt fransk paaavirket. Hans kunst er saa særpræget og vidunderlig, at jeg helt, naar jeg ser på ham, føler Maleriets store Opgave blandt Masserne"

Ovenstående uddrag af et avisinterview af Spada med Folmer Bendtsen i oktober 1935 i anledning af dennes debutudstilling i Henning Larsens Kunsthandel giver allerede en nøgle til forståelse af kunstnerens liv og kunst, hans baggrund som sømand, som industriarbejder, gadesælger og arbejdsløs, hans opvækst på Vesterbro og Nørrebro og hans motiver og "budskab" som kunstner.

Folmer Bendtsen blev født i 1907 på Vesterbro i København som det, man dengang kaldte "uægte barn", af en møbelhandler og en bornholmsk stryggerske på Vesterbro og blev som spæd sat i pleje hos en murerarbejdsmand, Jens Nielsen og hans kone Marie Nielsen i Teglværksgade på Nørrebro, hvor han siden begyndte skolegangen i Prinsesse Charlottesgades Skole. Plejeforældrene, der selv

Appelsinvogn i sne, 1935, 85 x 100 cm

havde voksne børn, der var flyttet hjemmefra, havde en stor og varig betydning for ham, og det var deres verden og livssyn, han tog til sig. Han afbildede dem i malerier, og han kaldte livet igennem Marie for "mor". Som 7-årig kom han tilbage til forældrene, som havde fået yderligere to børn og var blevet gift. Han kom på Gasværksvejens Skole - "med et trist resultat" som han senere sagde i et interview med Edward Clausen i Politiken i 1966 "Jeg blev smidt ud af sangtimerne, hvad jeg forstår. Men jeg blev også sendt hjem i tegnetimerne. Tegnelæreren sagde, at han aldrig havde set noget lignende" Og han fortsætter: "Ud af skolen som 14-årig. Først på kontor. Uudholdeligt. Jeg stak til søs som 16-årig. Til Ceylon, Sydafrika og Middelhavsområdet i fire-fem år. Så kom arbejdsløshedsperioden i 1927-28. Skibene blev lagt op. (...) Jeg begyndte som klunser på lossepladserne. Jeg samlede flasker, klude og jern. Det solgte jeg og købte blomster for pengene og blev gadehandler. Det gik fint. Til sidst fik jeg en trækvogn med bananer (...) På det tidspunkt var jeg flyttet ud på Alexandravej og var blevet gift med en smørrebrødsjomfru. Jeg blev en virkelig skrap gadehandler. For at holde varmen gik jeg ind imellem på folkekøkkenerne og begyndte at læse aviser. Der stod noget, jeg ville vide noget mere om - og så kom jeg på folkebiblioteket i Stefansgade. Der er igen nogle mennesker, jeg skylder en masse tak. De folk på biblioteket - i den skrappe arbejdsløshedsperiode - de var forstående pædagoger. Jeg læste også noget om kunst og fik lyst til at prøve selv. Jeg begyndte med at kopiere maleren Mønsted fra billeder i Familie-Journa-

len. Han var mit store forbillede. Ved at kopiere - ved at arbejde med farverne - opdagede jeg farverne i den verden, jeg skubbede bananvognen rundt i hver eneste dag. - Men jeg turde altså ikke begynde på Alexandravej. Så jeg vadede ud på Amager og i Sydhavnen. Indtil jeg turde stille et staffeli op på Alexandravej, hvor jeg boede. Der blev også ballade. De Skrappe mælkedrenge fra "Enigheden" skulle jo drille og sparke staffeliet omkuld. De regnede naturligvis med at det var en fin, rig k-ø-n-s-t-n-e-r, der stod der. Indtil jeg blev sur og tævede dem efter noder. Store slagsmål. Men så kunne de pludselig li' mig. Jeg malede også oppe i min lejlighed. Det førte til at jeg blev skilt fra smørrebrødsdamen. Jeg forstår hende godt. Jeg ødelagde hendes pæne stuer med farveklatter. Hendes livsdrøm var en grønt-forretning og en pæn lejlighed i Thorsgade. Det var min skyld. Så kom miraklet. Det var K. K. Steincke og Ole Vindings skyld. Jeg købte alle mine farver hos kunsthandler Henning Larsen i Knabrostræde. Han blev brændt af. Der var en anden maler, som skulle holde udstilling - men han blev væk. Så fik Henning Larsen den skrupskøre idé, at det kunne være sjovt at se lidt nærmere på ham bananvognsejeren, der købte så mange farver. Så arrangerede han en udstilling med mine billeder. Jeg var målløs og havde faktisk medlidenhed med staklen. Men så skrev Ole Vinding en strålende anmeldelse i Ekstra Bladet. Noget med - husker jeg endnu - "Manden fra den blånende sø og den gule bananvogn". Næste dag gik K. K. Steincke op og købte to billeder. Jeg fik en formue for dem. 150 kr. pr. stk."

Tidlig morgen Alexandravej, 1934, 73 x 95 cm

Samme år, 1935, udstillede kunstneren på KE og i foråret 1936 på Charlottenborg. Udstillingerne vakte opmærksomhed og fik fine anmeldelser, om end anmelderne var enige om, at kunstneren endnu ikke havde frigjort sig fra sine mange og forskelligartede forbilleder.

"Mest personlighedspræget er Forstadsbillederne fra Alexandravej, særlig Efteraarsbilledet ejer en hel Del af den Sørgmodighed og Skønhed, der er typisk for Aars-tiden. Her er sikkert Grundlaget for hans videre Udvikling til større kunstnerisk Selvstændighed", skrev O.V. Borch profetisk, mens en anden anmelder noterer, at kunstneren *"ser på hverdagen med en Arbejders indstilling. De er kraftige og uraffinerede i Formen (...) og der mærkes bag dem en social Bevidsthed. I et Morgenbillede ude fra Alexandravej på Nørrebro er Morgen en ikke kun givet gennem en Beskrivelse af det skarpe, skraa Sollys over Tagene og det øverste af Gavlene. Dens særlige Betydning i Byens Hverdag er understre-*

get ved nogle typiske Morgenskikkelser, i Forgrunden Arbejderkonen, der gaar til Trappevask, og lidt længere fremme i den morgenblege Gade Dagrenovationsmændene omkring deres Vogn". Det var blandt andet det her omtalte maleri der blev købt på udstillingen af socialminister K. K. Steincke for 150 kroner. I 1973 købte kunstneren det tilbage for 10.000 kroner.

I 1936 blev Folmer Bendtsen medlem af den nystartede kunstnersammenslutning Kammeraterne med hvilken han udstillede årligt i Den Frie Udstillings bygning frem til 1946. Om hans første ophængning her skrev E. H.: *"Den bedste af dem alle er vel nok Folmer Bendtsen. Også hos ham kan man mærke Spændingen mellem det realistiske og det formelle. Hans Motiver er alle Virkelighed og moderne Virkelighed, Forstaden, Arbejdsdrengen, Fyraften med Arbejdere, der gaar fra Fabrikken, Nybygning med Plankeværker og Skilte, kort sagt Verden som Byarbejderen kender den. Fra en næsten*

Lossepladsen, 1944, 153 x 180 cm

naturalistisk Malemaade som i "Morgensol" er han efterhaanden naaet til at beherske Stoffet som i "Sne, Alexandravej", men skal sikkert passe paa, at Formen ikke løber væk med Motivet og kun efterlader en kubistisk Dekoration"

I kataloget til en udstilling i Arnbaks Kunsthandel i 1937 siger Folmer Bendtsen selv: "Jeg bliver Tredive i denne Maaned og har kun været Maler, for Alvor, i godt et Aar. Inden dette for mig store Mirakel skete, har jeg været Sømand, Gadesælger, Arbejdsløs, Hjemløs, lidt af hvert, men aldrig uden Haab og heller aldrig helt uden Humor. Jeg beklager, at jeg ikke, tidligere end Tilfældet er, har opfattet Livet malerisk, men det kommer vist af, at jeg var i Nærkamp med det. Jeg er ikke blevet særlig overlegen i Kampen siden, men jeg har faaet et arbejde, som helt optager mig og udfylder mig, det er det store Mirakel. Maaske har min Glæde over det været lige saa meget medvirkende til de Held, som har fulgt

mig, som mine Evner eller mit Udtryk som Maler. Jeg er glad for at male, selvom mine Emner er fra Steder, hvor Forbipasserende ikke føler Glæde: Arbejderkvarteret på det yderste Nørrebro."

Også denne udstilling vakte opmærksomhed og fik gode anmeldelser, og det samme fik hans ophængning på Kammeraternes udstilling. På mindre end to år havde han nået en position inden for den unge kunst, som det fremgik af en avisnotits: "På Andreas Vinding-Auktionen forleden blev Folmer Bendtsens og Olaf Rudes Billeder de bedst betalte. I denne Forbindelse kan vi ikke lade være med at tænke paa, at det knapt er 3 Aar siden Folmer Bendtsen stod ved sit faste Stade på Hjørnet af Alexandravej og Frederikssundsvej og solgte Frugt og Blomster fra sin Trækvogn, samme Efteraar var det, at han for første Gang med sine Alexandravejbilleder vovede sig frem for Offentligheden - der siden har skænket ham smigrende Opmærksomhed og stigende Anerkendelse" ..

Folmer Bendtsen under sit studieophold i Paris 1938

I 1938 rejste Folmer Bendtsen med økonomisk støtte fra Ole Vinding, Preben Wilmann, Poul Henningsen, K. K. Steincke og Leif B. Hendil på nogle måneders studieophold til Paris, hvilket affødte følgende avisnotits: *"Den unge Kunstmaler Folmer Bendtsen rejser i Dag til Paris for Studieophold. Han er på enestaaende kort Tid blevet et Navn, som alle Kunstvenner regner med. Hans Ophold i Paris er den naturlige følge af hans hurtige fremmarch som Maler, han vil forbaabentlig vende uskadt tilbage, det vil sige forfrisket af nye Impulser, men uden det "parisiske", som har dræbt saa mange unge nordiske Talenter. Fransk Maleri klæder kun Franskmaend."*

Om Folmer Bendtsens malerier på Kammeraterne udstilling i 1938 skrev den senere direktør for Nordjyllands Kunstmuseum og Statens Museum for Kunst, Lars Rostrup Bøjesen i sin anmeldelse: *"Folmer Bendtsen bævdere sikkert sin Position som den af den yngre Malergeneration, der på den smukkeste Maade formaar at smelte Hverdagsoplevelsen og Forstadsstemningen sammen med Bestræbelserne efter en monumental Form. Der er en menneskelig og malerisk Ægtbed i disse Nørrebromotiver med de massive Husblokke, der er modelleret op og forskudt i forhold til hinanden som en Haandfuld Byggeklodser. Koloristisk finest er hans lille Billede med de to Mænd, der staar paa en Vej, og det smukke Litografi."* Om samme udstilling skrev Otto Gelsted i Arbejderbladet: *"Han (Folmer Bendtsen) maler Sommeraften i Nyhavn, Kortspillere i en parisisk Forstadscafé, Nørrebro i Graavejr og Burmeister & Wains Staalværk ude i Sydhavnen. Allerede Titlerne viser den bevidste Tendens: at male Mennesker i Forbindelse med deres Arbejde. Bendtsen selv har kun*

malet i faa Aar, har været Sømand og en Overgang haft en Bananvogn - han hører selv hjemme i de Motiver, han maler. Og han er en ægte Maler, med en ualmindelig Evne til at give en gennemtrængende Fornemmelse af et Kvarter, et Lokale - Miljøet. Han er en af dem, der forstaar at opleve Storbyen som et Landskab - Sneen paa Tagene, der faar Husene til at se saa høje ud ! I et enkelt Billede af to Mænd paa en Vej er han mærkeligt nok vendt tilbage til den impressionistiske Anbringelse af Figurerne paa en tilsyneladende tilfældig Maade, der buskes fra Axel Jørgensens og Rostrup Bøjesens Ungdomsmaleri. Ellers søger han ligesom Peder Larsen, men med mere nuancerede Midler at give det sociale Motiv stor Form. Han har allerede naaet bemærkelsesværdige Resultater, jeg husker et udmærket Vinterbillede fra Nørrebro, og paa denne Udstilling er der f. Eks. Staalværket. Han er vel nok den af Kammeraterne, der staar stærkest!"

Om Folmer Bendtsens billeder på Kammeraterne i 1939 skrev Preben Wilmann: *"Ikke i umindelige Tider har der hængt saa energisk og interessant og godt Maleri paa en københavnsk Udstillingsvæg. At det samtidig er nærværende bevidst Realisme kan maaske være drilagtigt nok for dem, der har svært ved at tillade en Maler Brugsret til andre Sanser end Smagen. Han maler et Billede af en Maskinarbejder, farvemæssigt helt bestemt af blaat Maskintøj, brunlig Hud og en dyb rød, pompejanrød Baggrund. En eminent Akkord, der imidlertid er mere end en Akkord, nemlig en Karakteristik. Enkelheden i Farven har nøje Forbindelse med Manden. Det er en enkel Mand med et enkelt Liv. Maaden han er tegnet paa, forener sig med Farven til Billedet af en Mand, der er grundpræget af to Ting:*

Maskinarbejder,
1950, 145 x 90
cm (Dette billede
er identisk med
det omtalte i
teksten blot malet
10 år senere)

*Arbejde og Klasse. Han sidder lige ret op og ned paa sin Stol midt i Billedet, men skubbet lidt tilbage, saa han ses fra Isse til Fod med sine korte Ben. Hænderne er store og tunge og uden Fingervrid eller andre Forsøg paa elegant Skødesløsbed anbragt paa hvert sit Knæ, Arbejdsnæven og Kammeratnæven, Værktøjet og Symbolet i Arbejderens Liv. Ansigtet er roligt og helt aabent, næsten afklædt i sin Mangel paa Maske. Han er den, han giver sig ud for.
Som i næsten alle Folmer Bendtsens Billeder er Gangen i Kompositionen op-ned. Denne vertikale Stigning*

giver figuren Sluttethed og Tyngde. Bemærkelsesværdigt ved "Maskinarbejderen" og Folmer Bendtsens øvrige nye Figurbilleder: "Sømand", "Trappekonen" og "Skibsværft", er hans Fremgang i Skildringen af det enkelte Menneskes Personlighed uden Tab af Typepræget. Den socialrealistiske Kunst fremstillede ubehjælpsomt i sin nuværende Epokes Begyndelse Arbejderen som en skulderbred Robot uden Ansigtstræk og Særpræg. Nu begynder de personlige Træk at faa deres Ret til Fordel for Billedets rigdom og Sandhed."

Søfolk, 1940

I sin anmeldelse af gruppens udstilling året efter skriver samme anmelder om Folmer Bendtsen: "Det første, slaaende Indtryk er den gennemtrængende Alvor, den stærke Moral i Forhold til Arbejdet. Hans kunstneriske Maalbevidsthed har ikke taget sig Fridage, afspejlet i letopnaaede Charmebilleder. Farven er modelleret op omkring Formen, fast og plastisk og samtidig fyldt af den udefinerlige Substans, der skaber det levende for-tættede Stemningsudtryk. Siden sidst har han faaet Bugt med de sidste Rester af det Slør, der af og til kunde lægge sig dæmpende imellem de store Akkorder. Nu faar de Lov at tone ud i fuld Styrke.

Hans Hovedbillede "Søfolk" søger sin Lige i mange Aars monumentale Billeder i hjemlig Kunst. Det er Skibet, set og oplevet indefra og nedefra, ladet med Job og kemisk rensat for Harmonikaromantik. De tre Søfolk, der i Frivagten sidder bænket om et Bord, fylder det knebne Rum med deres Tilværelses Realitet. Det er Mennesker med hver sin Individualitet, men med Fællesskab i Kaarene. De hviler som kun Folk med Svært fysisk Arbejde kan hvile, roligt og sluttet, strejftet af det hvide Sølvlys, der fra en skjult Luge siver ned til Luk-af'et, Sovekammer, Spisestue og Opholdsstue paa een

Gang. Billedet er et Monument over Søens Arbejdere og agitatorisk forsaavidt Sandheden er Agitation, men ogsaa kun paa det Grundlag.

Hans andet store Figurbillede "Ung Mand. Lossepladsen", der er blevet købt af Statens Museum for Kunst, er mere vibrerende malet, hvad Emnet maatte indbyde til. Den unge Mand i Billedets Forgrund har ikke sømændenes Fasthed i Kroppen og Ansigtet, han er tværtimod usikker og fylder ikke i Tøjet. Hans Tilstedeværelse i de forraadnede Omgivelser plager ham. Ved Hjælp af Farven har Kunstneren med tilbageholdt Patos malet ham dybt ind i en Uværdighed, der ikke kan være Livets Mening. I sin Sammenmaling af Menneske og Miljø er Folmer Bendtsen her i Slægt med Aanden i Jens Birkholms milde Realisme."

I 1940 følger Spada sit interview med Folmer Bendtsen fra 1935 op i Ekstrabladet. Efter på Spadas spørgsmål at have udtrykt sin store forundring over den store interesse, der de forløbne fem år var blevet hans malerier til del, svarer Folmer Bendtsen på Spadas spørgsmål: "Har De nu forladt Deres gamle Milieu?": "Nej, hvor vil De hen! Jeg forlader det aldrig, det er stadig det, som giver mig

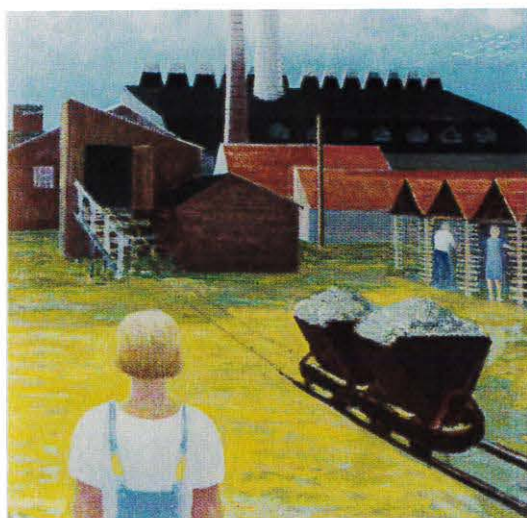
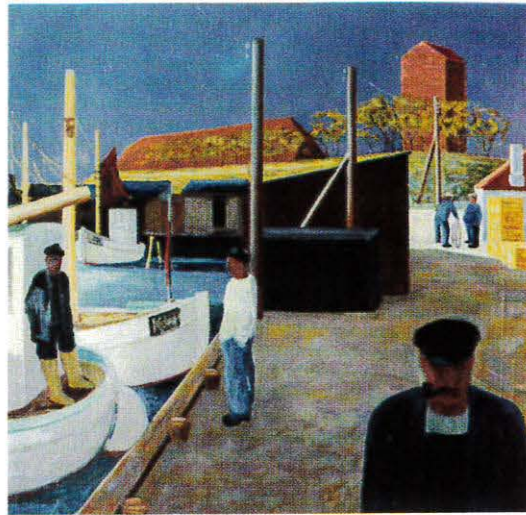
Kunstnerens atelier på Gammelkongevej, 1954, 123 x 160 cm

mine Motiver, og jeg lever sammen med det, som da jeg malede alene i min Fritid. Nu maa det være Fritid hele Tiden, for jeg maler altid – ja, til Tider føler jeg det saadan. Det har været mit Milieu, som har bestemt alt, hvad jeg siden har foretaget, og med særlig Glæde har jeg deltaget i Arbejdet paa inden for "Kammeraterne" at skaffe gratis Adgang for Folk, men for hvem den Krone eller Halvtredsøre, det koster at faa det at se, er for store Penge. Jeg synes, at det Offentlige skal støtte Udstillingerne, saaledes at det staar alle frit for at gaa til dem lige fra Gaden. Jeg har tit maattet nægte mig at se Billeder, fordi jeg manglede Penge til Entréen – og vi maa væk fra det, baade for Menneskers og Maleriets Skyld.

- I 1938 var jeg i Paris og medens jeg var der, var det Rembrandts Billeder paa Louvre, som betog mig mere end noget, men da jeg kom hjem, knyttede der sig til denne Oplevelse to andre, som siden har faaet mere og mere Betydning: det var Chardins Opstillinger og Courbets Billeder, særlig "Begravelsen i Ornans" og det store Atelier-Billede. Er det "social" Kunst? Jeg ved det ikke. Jeg er ked af dette Ord "social", saaledes som det anvendes, det har ikke noget medlidenhedsvækkende

ved sig, ikke noget med "Rotter paa Gardinstængerne" at gøre, jeg kan overhovedet ikke opfatte det Ord i Dag som konjunkturpolitisk bestemt, men kun som Udtryk for Menneskets Placering i Samfundet. Sandheden om Mennesket maa i den Forbindelse være tilstrækkelig. Et Maleri skal ses, Folk maa komme væk fra den Tanke, at det bare skal staa til Bobavet, og forstaa, at det har andre og vigtigere Budskaber til dem end den rent dekorative Virkning. Billedet skal vise dem, hvad der foregaar i Virkeligheden omkring dem. Det er min Kongstank! Forstaa mig nu ikke saaledes, at jeg vil sætte Landskaber og Opstillinger paa anden Plads i Forhold til Figurbilledet, det er ikke Meningen; thi ogsaa de giver Virkeligheden – lad os igen tænke paa Chardin, hvis Billeder af dagligdags Ting til alle Tider vil gengive os Dagliglivet fra det attende Aarhundrede.

Det var en stor Oplevelse at være i Paris, men ogsaa en Rejse til Norge glædede mig. Under den fandt jeg ud af mine jævnaldrende deroppe, Mænd som Aulie og Midelfart f.eks. arbejder ganske paa samme Linje, som vi her – det er godt at vide. Over alt vort Arbejde er der et Løsen: Den mest absolutte Frihed."

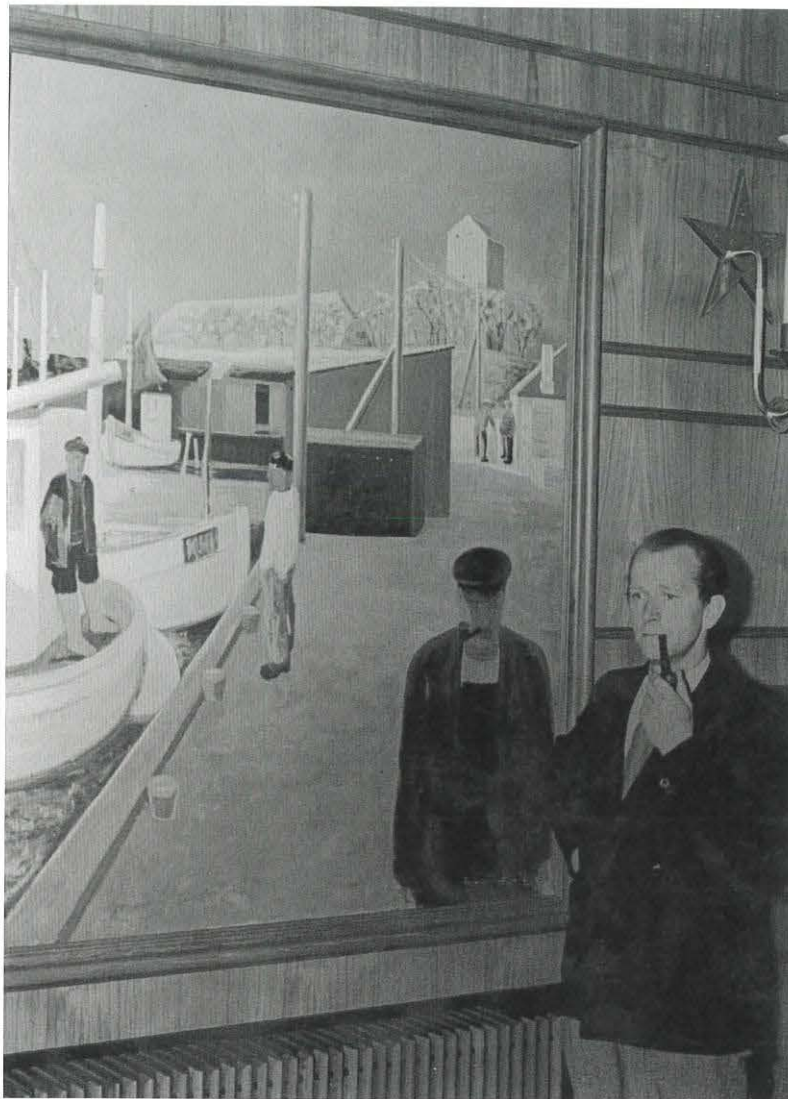

Udsmykningen på Korsør Rådhus malet 1941-42 med tema i forår, sommer, efterår og vinter på Korsøregnen

I 1942 udførte Folmer Bendtsen sin første offentlige udsmykningsopgave, udsmykningen af Korsør Rådhus med fire store malerier, i anledning af hvilken han i et avisinterview med Maar endnu engang pointerede sit udgangspunkt, sit sindelag og sin rolle som arbejdets maler: "Jeg er forfærdelig glad for denne Opgave, hvor jeg staar fuldstændig frit i Emnevalg, og jeg har da valgt at vise Korsør som Arbejdets By – jeg mener det er forkert at udføre Idyller med Kirketaarne og Patina og alt det, naar vi hver Dag kan se, hvor smukt alting er under Arbejdet, hvor levende det er med de levende Mennesker. Mine Udkast har været forelagt Byraadet, og de blev alle eenstemmigt vedtaget, og under Arbejdet har jeg faaet stor Hjælp af Raadhusets Arkitekt G.V. Juul Frankel, der ogsaa har valgt at lade Raadhuset ligge ved Havnen i den levende Del af Byen – ikke fornemt tilbagetrukket paa en tom Plads med Græs, der ikke maa trædes paa. Selve Raadhuset bliver indviet den 15. November, men mine Arbejder skal først afleveres om et Aar. Det er morsomt, at Korsør selv har taget Initiativet til denne Udsmykning og er i Stand til at bekoste den – det vidner om en frisk By med et friskt Syn paa Kunsten."

Udsmykningen fik voldsom megen – og positiv – avisomtale (gerne under en tidstypisk overskrift som "Ærefuld

Opgave for en ung Kunstner"). I en samtale med im. i en lokal avis opsummerer kunstneren selv: "Jeg sejlede som Sømand efter min Barndom som Bydreng paa Nørrebro og Vesterbro i København. Jeg kom langt omkring og havde ikke Interesse for Malerkunst, derimod for Litteratur. Da Krisen satte ind sidst i Tyverne, etablerede jeg mig som Gadehandler og solgte Bananer og Frugt. Samtidig sled jeg Trapperne paa Biblioteker og Læsesale, og den Viden, jeg tilegnede mig gennem Bøgerne, og den brutale Virkelighed, jeg mødte som Sømand, gav mig nye Impulser og et helt andet Syn paa Livet. – Kom saa Interessen for Malerkunsten? – Ja, jeg følte, jeg havde noget at fortælle, og jeg skildrede i Lærere og Farver mine Oplevelser paa Nørrebro, set med en Nørrebrodrengs Øjne. Efter Opfordring af en Kunsthandler holdt jeg en Udstilling; jeg mente ikke selv, at mine Malerier havde nogen Værdi og drømte ikke om, at nogen Mennesker vilde interessere sig for dem. – Var der stort Besøg paa Udstillingen? – Der kom adskillige Interesserede, og jeg solgte de fleste af Billederne, men til beskedne Priser. Samme Maaned debuterede jeg paa Kunstnernes Efteraarsudstilling, og faa Maaneder efter paa Foraarsudstillingen paa Charlottenborg. Det var i Foraaret 1936. – Har De aldrig gaaet paa Akademiet? – Nej, det var min Mening, naar jeg havde solgt nogle Billeder. Men Sagkundskaben fraraadede mig, da de

Folmer Bendtsen i 1942 på dagen ved offentliggørelsen af hans udsmykning af byråds-salen på Korsør Rådhus

mente, at min Opfattelse var selvstændig, og den Sikkerhed syntes disse Mænd, jeg skulle bevare. En Kreds af Mennesker interesserede sig for mig og betalte mig en Sum, som tilbagebetaltes i Billeder; saaledes at jeg udelukkende kunde beskæftige mig med Malerkunsten. Blandt disse Mænd var daværende Justitsminister K. K. Steincke, Redaktørerne Ole Andreas Vinding, Kunsthistorikeren Preben Vilmann, Arkitekt Poul Henningsen og Direktør Simonsen fra Bing og Grøndahl m.fl. Aaret efter Debuten fik jeg af Direktør Harry Duelund, Falcks Redningskorps, en rund Sum, der satte mig i Stand til at rejse til Paris og studere. Da jeg kom hjem, havde jeg lært meget, og jeg kunde nu nogenlunde leve af min Kunst. - Hvem købte Billederne? - Ja, siden er det gaaet Slag i Slag. Jeg konkurrerede til en af Akademiets aarlige Konkurrencer og fik tildelt den Neubaueske Præmie paa 800 Kr. Et Billede blev solgt til Statens Museum for Kunst, Carlsbergfonden har købt to Billeder, og Aarhus Byraad købte ved By-Jubilæet et Billede til Ophængning i det nye Raadhus. Samtidig har jeg solgt Billeder til flere af vore kendte Privatsamlere. - Saa vidt vi véd, var det københavnske Forstadsbilleder, der gjorde Dem kendt. Var det ikke vanskeligt at springe ud til den store Opgave i Provinsen? - Forskellen er nu ikke saa stor som man tænker sig. Livet, Arbejdet og Menneskene er nogenlunde ens ove-

ralt. Naturen og Omgivelserne føles større end i det tætpakkede København, og Naturens Vekslen føles langt mere. Dette har jeg søgt at give Udtryk for i Billederne af hver sin skiftende Aarstid. - De er ikke naturalistisk indstillet i Deres Kunst? - Kunst er ikke en Kopi af Naturen, det er en Gendigtning af Virkeligheden, en Ekstrakt af selve Oplevelsen. Der er naturligvis lavet stor naturalistisk Kunst, men f.Eks. Ring og Hans Schmidt var nemlig heller ikke Naturalister i egentlig Forstand. Naturalismen var fremberskende omkring Aarhundredskiftet. Dengang satte Borgerskabet Naturen i Kit, Glas og Ramme i deres mørke, klunkebe-hængte stuer; hvor Solen aldrig fik en Chance for at trænge ind. I Dag er det omvendt; vi lader Sol og Lys strømme ind i Stuerne og forlanger af Kunsten, at den i Farver skal give os den Fornemmelse af Sol, Fest, Farve og Lys - ja, alle de Indtryk, vi har inde i os, naar vi virkelig har oplevet Naturen. - Har De følt Glæde over Korsør og Omegn under Deres Ophold? - Jeg troede, Korsør kun var en Jernbane- og Færgestation - vist en almindelig Opfattelse. Men jeg opdagede noget andet ved mit Ophold her i Byen i længere og kortere Perioder. Korsør og Omegn er meget smuk og afvekslende, og jeg kommer igen..."

Legeplads, Alexandravej, 1936, 158 x 168 cm

Folmer Bendtsen var en arbejdets og bylandskabets maler, men selv om han var stærkt politisk aktiv på den yderste venstrefløj og i mange år medlem af kommunistpartiet (indtil han i 1956 sammen med Aksel Larsen og mange andre meldte sig ud i harme over Sovjetunionens overgreb på Ungarn og aldrig mere deltog i det partipolitiske liv), var hans kunst altid helt uden social indignation og agitation og uden egentlig klassebevidsthed. Det var folkets hverdag i industrikvartererne, han skildrede, aflæst og afbildet gennem et lyst sind, der så skønheden i det grå, det monumentale, i lyset på murene og gaderne mellem boligblokkene, arbejderens stolthed som menneske og som samfundets grundpæl uden romantisk heroisering (som i den sovjetiske nationalsocialisme). Herom skriver en anmelder af Kammeraternes udstilling i 1943: "Naar Folmer Bendtsen maler Sommer i Baggaarden virker det ikke som en Opfordring til at skaffe de stakkels Børn Landophold i Sommerferien eller en Appel til Sundhedsautoriteterne om Sanering af Kvarteret, for Malerens Forhold til Motivet er rent kunstne-

risk. Hans Bedrift er, at han finder de maleriske Skønheder i noget vedtaget skønhedsforladt. Det er et meget smukt Billede, Folmer Bendtsen her har malet, og det viser ham som den ægte Malerbegavelse. Ogsaa hans Vinterbillede fra Sydbavnen er stærkt og indtrængende Naturmaleri. Folmer Bendtsen er Maleren, der finder Naturen i Storbyen, fordi det er her, han har hjemme.

I sin anmeldelse af Kammeraternes udstilling i 1944 skrev Walter Schwartz: "Den kunstner i Gruppen der med rigest Talent og størst kunstnerisk Formaaen giver Udtryk for; hvad man maaske kunde kalde Udstillingens "Program", er stadigvæk Folmer Bendtsen. Han har i flere Aar staaet som Midtpunkt i "Kammeraternene", og han gør det i Aar i højere Grad end nogen Sinde. Billedet af en Begravelse paa Assistens Kirkegaard, som Ny Carlsbergfondet klogt har sikret sig allerede før Udstillingens Aabning, markerer; hvad Folmer Bendtsen har naaet i Løbet af de 10 Aar; siden "Kammeraternene" startede: større Frihed i Udfoldelsen, rigere Farve og

Assistenskirkegård, forbigående, ca 1970, 93 x 120 cm
(Dette billede er ikke det i teksten omtalte, men et andet
malet samme sted blot ca 25 år senere og med få mennesker)

brede Udsyn - og et Stænk Humør til at afbalancere den indædte Alvor, der nu og da har været ved at tage Pusten fra ham. Uden at slække paa de strenge Krav til det "med-menneskelige" har han stadig taget nye male- riske Problemer op til Undersøgelse. Meget fint er det atmosfæriske gengivet i nogle Billeder fra Sydhavnen og fra københavnske Fabrikskvarterer, og i Billedet af Gaardmusikanterne har han, med sin mærkelige Evne til at lade Stofvirkningen deltage som fortællende Fak- tor, givet en ny og fængslende Variation over et af sine karakteristiske Emner.

I sin anmeldelse i Berlingske Tidende af samme udstilling hæftede Lars Rostrup Bøyesen sig især ved den koloristiske udvikling hos Folmer Bendtsen: "Folmer Bendtsen er den af Flokken, der stadigvæk tiltrækker sig størst Op- mærksomhed, ikke fordi han spænder over noget vidt Register eller møder op med større Overraskelser, men fordi han har en mærkelig intens Maade at opleve de Ting paa, han med en Bulldogs Stædighed har bidt sig fast i. Bendtsen viser i Aar Resultatet af den koloristiske Udvikling han har gennemløbet siden sidst, og kan man dømme efter de enkelte Prøver paa en koloristisk Nyorientering, han har, kunde det tyde paa, at et Kredsløb er ved at fuldbyrdes. For snart mange Aar siden begyndte Bendtsen nemlig, hvad de fleste maas- ke har glemt, som en fin og nænsom Kolorist ude paa

Efteraarsudstillingen med graattonede Billeder fra Alexandravej. De følgende Aar var belliget Kampen med de stoflige Problemer; den førte med sig en ba- stant, blytung Udtryksform, hvor det farvemæssige Liv var paa Nippet til at blive kvalt i Mørke. Med energisk Trods tvang han sig ud af Dødvandet og havnede ovre i den modsatte Yderlighed: Farven blev stærk, men ofte metallisk og udvendig, den gik over Gevind; man be- gyndte allerede med Bekymring at tænke paa, hvor- dan det skulle ende, hvis Folmer Bendtsen som Kolorist fremturede som Germanernes Lærling. Og nu viser det sig, at han er ved at klare Skærene, idet han synes at være paa Vej til nu i en moden Alder at forene sin Ungdoms Følsomhed med Erfaringerne fra sin Sturm und Drang. Med pædagogisk Klarhed er Repræsentan- terne for de forskellige "Stilarter" inden for hans Kunst frembængt ved Siden af hinanden, saa Publikum selv kan drage sine Slutninger. De kulørte og koloristisk usikre Billeder fra Sydhavnen (Gul Himmel og Klude- samlere) repræsenterer den ene Fløj, det smukke, blon- de Billede med Begravelsen paa Assistens Kirkegaard, der er Aarets Hovedværk, den anden. Et Sted midt imel- lem staar to hver paa sin Maade smukke Billeder som Gaardmusikanterne og Maleren paa Taget, et mor- somt set, omend lidt flaksende Billede."

Kærlighed i baggården, ca 1965, 81 x 65 cm

I 1949 vandt Folmer Bendtsen en konkurrence om en udsmykning af endevæggen i Radiohusets kantine med et kæmpemaleri. Som kommentar til udsmykningsforslaget skrev kunstneren selv:

"Den af mig foreslaaede Løsning af Udsmykningen i Radiohusets Marketenderi synes rent overfladisk set, at have meget lidt med Husets Funktion at gøre. Det har været antydnet i Indbydelsen, at en vis Overensstemmelse med Rummets Stilfuldhed burde videreføres i Udsmykningen, altsaa en ren dekorativ Løsning. Men der burde efter min Mening tværtimod føres et helt nyt Moment ind i de noble Omgivelser, der kunne hjælpe Gæster og Funktionærer væk fra den lidt fjerne Atmosfære, jeg ved de Lejligheder jeg har besøgt Marketenderiet har følt temmeligt stærkt.

Naar de centrale Figurer er Arbejdere vil jeg motivere det med, at Radioen først og fremmest er de arbejdes enten i Byen eller paa Landet. Det er denne Befolkningsgruppe Radioen gør sin største kulturelle Indsats for, det er her Behovet er størst og Midlerne mindst til at komme i direkte Kontakt med Koncertsale, Teatre, Foredrag o.s.v.

Derfor mener jeg, er det gavnligt at netop Personalet paa denne Maade i Udsmykningen bliver mindet om den Hverdag som Radioen er saa betydningsfuld for. Det er ligeledes værd at minde om, at netop Arbejderne og deres Organisationer har været med til fremfor andre, at gøre Radioen til det den er idag.

Beskrivelse af Motivet: "Fyraften" - Arbejderne kommer fra Værft og Fabrikker som det centrale i Billedet. Ved deres Bevægelse fremefter og i de tunge afslappede Figurer mærkes Viden om egne Kræfter og Tro paa sig selv og Fremtiden. Det understreges i den Ro og Sejghed de gaar fremad med. I Baggrunden Nybygninger paa Værftet, Kræner og Skibe. Huse under Opførelse (med Stilladser) symboliserer den Genopbygnings Tid vi er midt i. For at understrege Tyngden og det daglige Slid er begge Fløjene gjort lyse og lette med legende Børn i lyse Omgivelser til højre og til venstre lette lyse Kvindefigurer der venter paa Mændene med Børn omkring sig. De høje Ting i Baggrunden stræber stærkt op efter og skulle ophæve Væggens langagtige Format. Da Endevæggen er udført i støbt Beton kan der ikke males direkte paa Væggen, det foreslaaes derfor at Dekorationen udarbejdes i Olie paa Lærred der i lodrette Baner med Blyhvidt lægges ind paa Vægfladen."

værft, og en flok murere, som er krøbet ned fra stilladserne ved et bus under opførelse. Til venstre staar en gruppe ventende kvinder, og til højre leger børnene i det grønne. En saare enkel fortælling. Her er det arbejdende Danmark, hvor hvilels sødme tilkommer dem, der har gjort dagens gerning. Nu gaar de hjem til konen og børnene, til Pressens Radioavis og Frikvarter med Den Gyldenblonde. Et rent "socialrealistisk" motiv. Paa det jævne, ikke i det himmelblaa. Andre løsninger af opgaven havde været tænkelige (Dan Sterup Hansens abstrakte fantasi over radiobølger f.eks.), men det var sikkert rigtigt at vælge Folmer Bendtsen, der saa magtfuldt dokumenterer, hvor store dekorative muligheder den simple hverdag indeholder - ogsaa uden omskrivninger i en betydelig kunstners fortolkning. Her har kunstneren tilmed vovet sin balse ved at bringe det femten meter lange felt ind under en fælles rytmisk og perspektivisk helhed. Billedet opfattes i ét blik. Paa den naturligste maade af verden føres øjet ind mod det perspektiviske midtpunkt, uden at væggens fladevirkning brydes. Gennem en rolig, lys farveholdning (oliefarve med freskokarakter) sammenknyttes de forskellige grupper med baggrundens flademotiver - til venstre den smukt tegnede røde skibsprofil og de opadstræbende kraner, til højre et teglstensfarvet bus omgivet af stilladser fortonende sig mod det grønne parkanlæg, hvor børnene leger. Ogsaa den vanskelige opgave, det har været at fordele de vertikale og horisontale linjer under den kedelige afsluttende bue for oven, har Folmer Bendtsen klaret usædvanlig fint, bl.a. ved at give afkald paa dramatisk sammenspil mellem figurerne. De følger alle den samme lodrette rytme der kontrasterer med baggrundens vandrette. Det giver billedet noget asketisk, indadvendt, men underbygger kompositionen. "Fyraften" er foreløbig Folmer Bendtsens hovedværk. Vi er blevet et stort dekorativt værk rigere, et jordbundet, tungt marcherende værk ganske vist, men et arbejde, som baade ved sit emne og sin maleriske holdning peger fremad. Nu maa det efterhaanden gaa op for arkitekterne, at et intimt samarbejde med malere og billedhuggere baade er paakrævet og muligt."

Udsmykningen blev modtaget med begejstring, blandt andre af Walter Schwartz, der i sin anmeldelse ved afslutningen i 1951 efter at have harceleret over manglende samarbejde fra arkitektens side skrev: *"Det tjener Kunstneren til stor ære, at det i alt væsentligt er lykkedes. Men hvor meget finere kunne det samlede resultat ikke være blevet, hvis parterne allerede fra starten havde været enige. Dristigt har Folmer Bendtsen sat sig ud over alle konventionelle hensyn og udelukkende koncentreret sig om at opbygge et billede, som paa én gang udvider og afslutter rummet. Han har valgt et emne, der kun i overført betydning kan føres tilbage til husets funktion, men hvis "symbolik" imidlertid er klar nok. "Fyraften" kalder han sit billede. Det skildrer nogle arbejdere, der vender hjem fra deres job paa et skibs-*

Folmer Bendtsen under arbejdet med vægmaleriet i Radiohusets kantine. Udførelsen tog 3 år fra 1949-51

Kutter på land, 1965, 102 x 145 cm (Dette billede er identisk med det omtalte i teksten blot malet 10 år senere)

Fra 1952 udstiller Folmer Bendtsen på Grønningen, først som gæst og fra 1953 som medlem, og i 1956 giver Professor Christian Elling ham blandt andet disse ord med på vejen i sin fyldige anmeldelse efter personligt at have været på research i Nørrebro kvarteret og dets værtshuse og befolkning: "Folmer Bendtsen - han oplever sit Nørrebro som en By med helt naturlig Stolthed og dens Indbyggere som Borgere. Nok Proletarer, men bofaste Hjemmefødninge, som Folk i andre Kvarterer. Hvis han propaganderer for noget, er det for jævn Menneskelighed og kunstnerisk Sandhed. Han er fuldt ud solidarisk med sit Milieu. Med haarfin Takt skildrer han det ramme uden at snærre og det ømme uden at flæbe. Det vaandefulde Foraars har ingen finere Tolk end den Maler, der ser dets Lys over Gavltreklamer og dets Skumring over unges ordløse Tant i Baggaarde. Hans lyrik er bunden, hans Realisme besjælet, hans Arbejde gjort i langsom og fornem Ro. Hvor ypperligt han fastholder en Helhedstone ses ved Sammenligning mellem Numrene 13 og 14, der har samme Sujet. Huse og Baa-de ved the water-front. I det ene den sursøde Em af Pladder, det andet er bundfrosset, hvinende koldt, Solen blændet som en Maane. Et overordentlig suggestivt, ja, dramatisk Billede. Det bænder, at man finder Bendtsens Farve "sødlig", vist saa, den har ofte Grund til at være det. en losseplads efter Regn kan gære i en Lød af

giftige og sukrede Valører. Prøv at passere Islands Brygge forbi Fabrikkerne og indsnus Osen af Foderkager; denne kvalme Dunst har ogsaa sin Kolorit. Paa Lærredet Nr. 20 har Bendtsen skildret Foraaret derude, og det synger som en Solsort. Den frydefulde Tone slaas an i et frontalt Plankeværk strøget med Blaanelse, to lysegrønne Træer; stynede og fattige, er Kandelabre. Her er ikke et Menneske og ikke en Lyd. Kun dette frysende Lys og et pibende Haab. Et eller andet Sted den Gud, som man siger "du" til og bilser med en "Hof". Den alvorlige og gode Maler; der aldrig hæver Røsten, kunde godt fra sit Nørrebro blive en stor Lærer for unge og søgende Kunstnere. Paa det at de gjorde Billedkunsten og Verden bag den baade livsnær og nærende. Men Bendtsen giver ogsaa det store Tegn, en Gestus ud over Hverdagen. Han gør det i Billede Nr. 19, maaske Udstillingens skønneste og modneste Værk. Et smalt Plan af Jord, derover en Stribe Vand, og saa - vældig som en Dybhavsfisk, fast som et Ornament - en Kutter; der rejser sin Krop og profilerer sit mutte Væsen. Saa rent og lyst og realt. Sydhavnen, men ogsaa Sydhav? Der er en Appel i denne dristige Figur af Baaden. Bendtsen, den rigtige Sømand, elsker ikke blot dens Forjættelse, Kunstneren evner ogsaa at give den og os en Horisont bag de syv Have. Han gør os gladere."

Plejeforældre, 1947-51-54, 80 x 125 cm

Sydhavnen, gammel mand, ca 1970, 103 x 123 cm

Og i 1957 giver Flemming Madsen i Berlingske Aftenavis følgende karakteristik af kunstneren:

"Folmer Bendtsen er lige saa umiddelbar, som Egill Jacobsen er gaadefuld. Kraften i hans virke som maler kommer fra spændingen mellem kunstnersind og borgersind. Han er for Nørrebro, hvad Jens Søndergaard er for Vestjylland. De modtager begge aabenbaringer om lysets og farvernes mirakler og saa griber maleren dem. Men de er tillige stærkt miljøbestemte i videste forstand. Det er denne følelse af forpligtende solidaritet med den menneskelige virkelighed, de er dele af, der giver deres kunst en rækkevidde udover det sædvanlige. De kan begge glæde os inderligt med formelt mindre vellykkede billeder og skuffe os fælt med formelt ufejlbarlige. Og de kan gribe os om hjerterødderne med billeder hvor de i begge henseender rykker frem mod det fuldkomne. Folmer Bendtsen fejrer ikke sin forestaaende fødselsdag (50 den 8. februar) ved at vise os et nyt værk paa højde med de to meget betydelige billeder, han udstillede for to aar siden, det store baggaardsbillede, der blev en kulmination af hans kamp med dette motiv, og dobbeltportrættet af plejeforældrene. Men hans billeder i aar bekræfter dog hans position som slægtleddets betydeligste repræsentant blandt "Grønningen"s malere. Her tænkes især paa vinterbilledet af de to gamle paa Alexandravej, en skildring af ægte og gribende stemning, en syntese af godt malerarbejde og intim menneskekundskab. Ogsaa i fyraftensbilledet med den sindigt hjemaddragende kolonne af arbejdsklædte mænd er der kunstnerisk redelighed og værdifuld miljøskildring. Mindre væsentlige som værker, men af en saare besnærende malerisk virkning, er

de store gadebilleder fra Alexandravej, tildels malt paa erindringen, og med en vældig styrke i lyset og en overbevisende effekt i farve og stof. Her bliver den vidtvoksende periferi ikke en realistisk virkelighedsskildring, men et motiv for udfoldelse af al den dygtighed, Folmer Bendtsen nu besidder. Der er mere af maleren end af Nørrebro-drengen i disse prægtige panoramaer. Forbeholdet overfor nogle af Folmer Bendtsens nyeste billeder er tildels betinget af, at han som kunstner har tvunget os til at betragte ham som en personlighed, der vil meget med sit maleri. Det vil fortsat gøre ham tilværelsen ret besværlig. Men det er tillige denne etiske holdning, der gør ham til en af de betydeligste malere i de voksnes rækker."

Med tiden var der kommet en større mildhed og poesi i Folmer Bendtsens maleri – eller den var gjort tydeligere. Herom skrev Sing. i Jyllandsposten i en anmeldelse af kunstnerens udstilling hos Otto Hansen i Århus i 1957 bl.a.: *"Folmer Bendtsen er blevet lyriker. Det har han vel været hele tiden, men først i de senere aar er det kommet fuldtonende til udtryk. Den graa kolorit er veget for et rigt nuanceret spil af farver, perlemorsrosa, irgrønt, violet og okker. Og denne besynderlige skala faar han til at samles paa harmonisk vis samtidig med, at disse farver maaske i højere grad end selve motivet bibringer beskueren et fysisk indtryk af Alexandravej-atmosfæren, den sursøde lugt fra kemikaliefabrikker, af gammelt skrammel og vejens søle. Det samme er tilfældet, naar han arbejder med billeder fra Københavns sydhavn med stanken fra lossepladserne og havnevandet.*

Bag højbanen, 1936, 101 x 121 cm

Det er en smuk lille udstilling, man har sat sammen hos Otto Hansen af Bendtsens nyeste arbejder. Ophængningen er fortræffelig. Der er luft mellem billederne, og de er stemt fint af mod hinanden. Til perlerne hører billedet af børnene, der danser til gademusikanternes toner i baggaarden. Smaa pigernes spraglede kjoler bliver til en glad lille buket midt i stenbroørkenen – atter et symbol paa den særlige bendtsenske optimisme. Hvor kunne det være blevet et banalt billede. Malerens virkelighedssans fornægter sig ikke. De grøngraa husvægge er tykke af farve, haarde og sure. Men alle vinduerne er slaaet op for musikken, og de hvide karme giver ligesom børnebuketten et forsonende strejf af menneskelighed. Før Folmer Bendtsen blev gadesælger; havde han i nogle aar været sømand. Deraf vel hans glæde ved lystsejlernes smækre skrog paa beddingen og den rustroede mortorbaad paa strandkanten nedenfor de mugne og i farven ubestemmelige havneskure. Men oppe i venstre hjørne lyser en kæmpe storsolskive bag dunsterne. Solen og dens lys – alle maleres frigører – har ogsaa frigjort kunstneren Folmer Bendtsen. Nogen har beskyldt ham for at være blevet sødla-den. Det turde være en misforstaaelse. Man kan snare-re tale om en afklaring, en rensning i det maleriske og

en positivere, mere nuanceret opfattelse i det menneskelige – kort sagt: En fornyelse. Stadigvæk med det nørrebro-ske udgangspunkt som væsentligste inspirationskilde. Han er stadig social og stadig realist. Men han har indset, at det ikke er nok. For en maler maa maleriet altid være det primære, thi propaganda – hvor retfærdig den end kan være – har intet med kunst at gøre. Folmer Bendtsen hører til de malere som paa overbevisende maade afviser enhver tale om, at dyrkelse af virkeligheden er et overstaaet stadium i moderne billedkunst. Nu som altid gælder det om at kunne opleve tingene og at oversætte oplevelserne til det maleriske sprog, til farve og form."

I 1957 fyldte Folmer Bendtsen 50 år, og i anledningen blev han hyldet med artikler i næsten alle landets aviser og med en kunstbog udgivet af G. E. C. Gads forlag i samarbejde med litografen J. Chr. Sørensen og skrevet af Chr. Elling, Pola Gauguin, Jørgen Sandvad og Pierre Lübecker og med forord af kunstneren selv. Bogen fik meget fyldige og rosende anmeldelser. Walter Schwartz sluttede således sin anmeldelse i Politiken med overskriften "Nyt mønster for en kunstnerbiografi": "Folmer Bendtsen kan i morgen modtage bogen som den festligste fødsels-

Alexandravej efter regn, 1944, 100 x 125 cm

dagshilsen, der er rettet til nogen dansk maler på hans 50 aars dag. Hans egne kloge bemærkninger om kammeraterne, som udtrykker sig anderledes i deres maleri, er mere end takketale ved decerten. – Det er ord, der sætter tingene paa plads” – mens Sing i Jyllandsposten i overskriften til sin fyldige anmeldelse karakteriserede den som ”Fint udstyret Bog om Maleren Folmer Bendtsen og hans Værk, beskrevet af flere, men bedst af ham selv” og han citerer kunstnerens eget svar på spørgsmålet om, hvorfor han har valgt sin motivkreds i det uskønne gamle Nørrebro kvarter – hvorfor male baggaarde, huse, plankeværker, fabrikker, arbejdere og lossepladser – verden er sgu da trist nok i forvejen?

”Fordi saadan noget kan jeg lide at male. De graa forrevne pudsflader faar i den tynde luft en forarsdag en særlig tyngde af nuanceret kolorit. De store husblokke med de hundrede af aabentstaaende hvide vinduesrammer ligesom aander den beklumrede og sammen-spærede vinterluft ud. Om det saa er skraldebøtterne snapper de efter den friske nye luft med de aabne laag. De legende børns skingrende stemmer fortæller om menneskets uovervindelig og vilje til livet. Sladrende koners lyse kjoler og forklæder er som solpletter i gaardens retvinklede, skyggegraa cementstier –

At slide med at udtrykke alt dette, faa det presset ind i billedets opbygning, saa det ikke bliver anekdote, der bare er klistret ovenpaa og alligevel tale i et direkte sprog – lægge indholdet frem uden symbolske omskrivninger, det er for mig meningen med at være maler...”

”I det hele taget” fortsætter Sing ”ejer denne selv lærte en ganske enestaaende evne til koncist og livfuldt – næsten digterisk – at udtrykke sine intentioner gennem det skrevne ord. Hvad det angaar, er han fuldt paa højde med – ja, er bedre – end de professionelle skribenter i bogen. Som naar han f.eks. forklarer, hvordan himlens farve kan give stemningen en tidlig morgen paa Nørrebro: ” – Den skal ikke bare være en koloristisk oplevelse af guld, graat og grønblaat eller en illusionistisk lysning i den takkede ujævne horisont. Den skal udtrykke, hvad morgen er. Foruden at fortælle om den pludselig kimen af et hurtigt kvalt vækkeur, om de nøgne fødders klask paa det kolde gulv, om den energiske rasende rusken i kakkelovnsristen, skal den have i sig lyden af brødmaskinens knaldrende gøen ud i den kolde morgen, den skal knase af den første mælkevogns store hjul og raslende flasker gennem de stille gader. – Jeg har slidt i det for at finde den farve, og det lykkes maaske en dag.”

Litografi: Alexandravej, 1956

Tegning & skitse til litografi "Jernhandel", ca 1960

Højbanen, ca 1940, akvarel

Et markant træk hos Folmer Bendtsen var hans evne til at udtrykke sig på skrift og i tale, som det her påpeges af Sing. Efter hjemkomsten fra Paris i 1938 var han i fem år ansat som kunstanmelder ved Socialdemokraten, hvor han afløste Preben Willman. Siden skrev han kronik i Politiken, holdt flere foredrag, herunder i Danmarks Radio, deltog i debاتمøder og udtalte sig i interviews. Hans ærinde var formidlingen af kunst, at få kunsten ud til folket via uddannelse, via kunstforeninger og via skabelse af grafik til overkommelige priser for arbejderbefolkningen. Selv udførte han mange arbejder i litografi efter et kursus hos Professor Axel Jørgensen i efterårssemestret i 1936. Han agiterede for oprettelsen af Statens Kunstfond og

han var medlem af Akademirådets jury i 1956 og blev dirigent og vicepræsident for rådet 1964. Han agiterede også for by- og naturbevarelse. Under krigen var han med i modstandsbevægelsen og var blandt andet med til at borde kuldampere Rørnæs og sætte den på grund på Hveen, hvilket gav mulighed for overførsel af et stort antal svitser-både til Sverige, en dengang meget omtalt og berømmet aktion, der gik verdenspressen rundt, men om hvilken Folmer Bendtsen selv i sit interview med Edward Clausen i 1966 beskedent siger "... min indsats blev vildt overdrevet. Jeg har aldrig været nogen Tordenskjold"

Maleri i byrådssalen på Frederiksværk Rådhus, 1965, 1,30 x 4 meter
(med familien i centrum som det vigtigste element
og med udbygningen med de små huse symboliserende byens fremtid.

I 1958 flyttede Folmer Bendtsen med sin senere hustru – parret blev gift i 1959 og fik i 1962 datteren Kristine – til Lille Kregme ved Roskilde Fjord, lige syd for Frederiksværk, hvor han istandsatte og udbyggede et gammelt fiskerhus, Bakkehuset, og indrettede atelier. Efter starten som fattig amatør-maler på Nørrebro i midten af 30'erne med et maleri, der egentlig helt uden hans intention blev banebrydende med en overraskende succes – både i kunstnerisk og økonomisk henseende – var han flyttet til Gråbrødretorv i hjertet af København og herfra siden til Frederiksberg. Men nu ville han med flere penge på lommen ud af København – dog i bekvem afstand af den by, der havde været hans hjemsted i 53 år og vedblev at være hans maleriske inspiration og motiv. I 1963 realiserede han også drømmen om at blive gårdejer med købet af Vesterviggaard på 73 tønder land, som han drev via en bestyrer, mens han blev boende med familien i Bakkehuset. I 1965 udsmykkede han byrådssalen på Frederiksværk Rådhus, igen under stor og positiv beivgenhed.

Landlivet tiltalte ham og bekom ham vel, men medførte også en dæmpet aktivitet som kunstner med færre udstillinger. Hans motivverden og dens sociale islæt forblev det samme, men udsynet blev større kombineret med en vis nostalgi, og et præg mildhed og "fjordhimle" (som Kristine Bendtsen husker det) gjorde sit indtog under indtryk af de landligt idylliske omgivelser og et liv i betryggende, økonomiske kår. Hans sociale engagement var intakt, men også det havde fået en lidt anden retning, som han fortæller om i et interview i Frederiksborg Amts Avis i 1967 i anledning af sin 60 års fødselsdag. Intervieweren indleder: "(...) Forstadsdrengen, der var opvokset på Vesterbro og Nørrebro, og kun havde et turistmæssigt kendskab til livet på landet, er husejer og gårdejer i Kregme, og han føler sig hjemme. Fiskerhytten, som han bor i ved stranden, har i nogle år haft vokseværk. Den er gået hen og blevet et stort dejligt hus med et pragtfuldt atelier. Husets udsigt over fjorden er i pagt med malerens sind. Til venstre øjner man fortiden i

den store stille Nordskov. Til højre møder man fremtiden, det store stålvalseværk. "Billedet" kunne være malet af Folmer Bendtsen, men måske er det lidt for romantisk." Hertil svarer kunstneren: "Jeg elsker egnen her. Den er ikke så feriepræget, og jeg har været glad for at få lov at male billedet i byrådssalen. Der er noget specielt ved arbejderne i provinsen. De har et ejerforhold, som de københavnske arbejdere ikke kender. Derfor tror jeg, det er en stor fejl at jagte folks en-familiesbuse. Etageejendomme giver ikke det klima, som den lille have og det lille bus gør. Mange huse er selvbyggerhuse. Bygget efter fyraften af hele familien, tænk, hvad der sættes af overarbejdstimer i sådan et hus! Det er synd at tage glæden ved at skabe noget med hænderne og se et resultat fra folk, en glæde, man ikke får ved at samle stålringe på en fabrik. Det lille bus er en del af menneskets privatkapitalistiske indstilling, som findes overalt, også i Sovjet. Jeg tror, politikerne glemmer at tænke på provinsarbejderne" – "Selvom de er flyttet på landet, er det stadig de københavnske arbejdere, gader, losse- og havnepladser De skildrer?" spørger intervieweren, og Folmer Bendtsen svarer: "Emnet er det samme, forskellen er blot den, at jeg nu kører i bil i stedet for på cykel, når jeg skal derud og tegne en skitse. Jeg kunne ikke finde på at male naturen, fordi jeg nu er midt i den. Man kan ikke løbe fra sit miljø. Det hele er formet på et tidligt tidspunkt af livet, og ændrer sig ikke. (...) Der er noget malerisk ved arbejdere, som jeg ikke finder ved bowlerklædte mappemænd. Der er ikke tvivl om at malerier påvirker folk, og jeg prøver på at få menneskene til at se en skønhed i de gader og kvarterer, som jeg ser. Nogen siger, at min realisme er blevet romantiseret. Måske, men det er ikke et udtryk for senilitet. I trediveerne hvor der var arbejdsløshed, var man mere barsk. Maleriet retter sig efter tilværelsen. Menneskene har fået det bedre, og der er håb. Selvfølgelig får vi af og til tilbagefald, men alligevel går det frem. Herregud, vi er næsten lige kommet ned fra træerne."

Folmer Bendtsen som ung mand, da han sidst i 50'erne står og tegner skitser på Bornholm i sin ferie hos familien i Svaneke

I 1977 hyltede Københavns Bymuseum Folmer Bendtsen med en stor, retrospektiv udstilling, der blev flittigt og rosende omtalt i pressen, og i samme anledning blev der på forlaget Hamlet udgivet en stor hyldestbog om kunstneren, redigeret og med forord af Knud Voss (der ellers helt havde overset ham i Politikens fembinds kunsthistorie) med tekster af (i delvis genbrug af bogen fra 1957) Pola Gauguin, Christian Elling, Jørgen Sandvad, Ole Vinding, Palle Schmidt og Folmer Bendtsen selv. Folmer Bendtsen døde stille i 1993 i en alder af 86 år efter kort tids sygdom. Han havde ikke malet de sidste 10 år af sit liv.

På 100-året for sin fødsel bliver Folmer Bendtsen fejret på en stor udstilling i de to byer, der var rammen om hans liv, Gjethuset i Frederiksværk og Rundetårn i København. Udstillingen er arrangeret af Kristine Bendtsen i samarbejde med Frederiksværk og omegns Kunstforening. Dette skrift tjener som katalog til udstillingen, som selvstændig publikation og som en stor hyldest til en af vore største kunstnere.

Med tak. Bent Petersen. Februar 2007

Folmer Bendtsen i sit atelier i Lille Kregme ved Frederiksværk, 70 år gammel og stadig aktiv.

Folmer Bendtsens liv

1907:	Født 8.februar 1907 i Sankelmarksgade på Vesterbro	1951:	Efter 3 år står arbejdet i radiohusets kantine færdig. Honoraret var kr. 31.000
1935:	Debutudstilling hos Henning Larsen, Knabrostræde 10, København K Udstiller på Kunsternes Efterårsudstilling	1953:	Optages som medlem af "Grønningen"
1936:	Den Frie Udstilling. Et af hans billeder antages på Charlottenborgs Efterårsudstilling (af 3.000 indleverede arbejder udtages kun ca. 500) Folmer Bendtsen optages i Malersammenslutningen "Kammeraterne"	1956:	Medvirker i dansk kunsthåndværk "Kunstens Arbejdsdag" som har premiere på Thorvaldsens Museum Medlem af Akademirådet
1938:	Rejser til Paris på studieophold	1957:	Medlem af Statens Kunstfond
1941:	Efter salg til Statens Museum for Kunst samt til Ny Carlsberg Fondet, tildeles han Oluf Hartmanns Mindelegat på kr. 2.000	1960:	Flytter til Frederiksværk Kommune (Lille Kregme)
1941-1942:	Arbejder med udsmykning af Korsørs nye Rådhus. Tema: forår, sommer, efterår og vinter i Korsør egnen.	1965:	Færdiggør maleri til byrådssalen Frederiksværk Rådhus
1944:	"Kammeraterne" holder sin 10. udstilling på "Den Frie"	1977:	Retrospektiv udstilling på Københavns Bymuseum
1949:	Vinder konkurrence om udsmykning af radiohusets kantine. "Fyraften" 5 x 15 m	1993:	Dør 86 år gammel
		1994:	Gjethuset, Frederiksværk, retrospektiv
		2002:	Arthouse, Frederiksberg
		2005:	Dronninglund Kunstcenter
		2007:	Bredgade Kunsthandel, Folmer Bendtsen 100 år. Gjethuset og Ågalleriet, Frederiksværk, Folmer Bendtsen 100 år. Rundetaarn, København , Folmer Bendtsen 100 år.

Søfolk, 1953, 165 x 230 cm